

Lovforslag nr. L 198. Fremsat den 9. februar 2000 af justitsministeren (Frank Jensen)

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love

(Ændringer som følge af børneloven m.v.)

§ 1

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 713 af 13. september 1999, foretages følgende ændring:

1. *Kapitel 42 a* affattes således:

»Kapitel 42 a

Faderskabssager

§ 456 a. Reglerne i dette kapitel anvendes på sager om faderskab til børn, herunder spørgsmål om genoptagelse af sådanne sager.

§ 456 b. Sag kan indbringes for retten her i landet, hvis

- 1) moderen eller barnet har bopæl her,
- 2) en mand, der er part i sagen, har bopæl eller ophold her, eller hans dødsbo behandles eller har været behandlet her, eller
- 3) faderskabet her i landet er registreret efter børnelovens §§ 1-3, anerkendt efter børnelovens §§ 14 eller 19 eller fastslået ved dom.

Stk. 2. Sag efter anmodning fra en mand, der efter børnelovens § 6 har ret til at få prøvet, om han er barnets far, kan dog kun indbringes for retten her i landet, hvis moderen og barnet har bopæl her.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 kan fraviges ved overenskomst med fremmed stat.

§ 456 c. Sagen indbringes for den byret, hvor moderen har hjemting.

Stk. 2. Har moderen ikke hjemting her i landet, indbringes sagen for byretten, hvor den mand,

der er part i sagen, har hjemting. Er flere mænd ved sagens indbringelse for retten parter i sagen, bestemmer justitsministeren, hvilken af de kompetente byretter sagen skal indbringes for.

Stk. 3. Kan der ikke påvises et værneting efter stk. 1 og 2, bestemmer justitsministeren, hvilken byret sagen skal indbringes for.

Stk. 4. Forlader en af parterne retskredsen, før nogen af dem har afgivet forklaring, kan sagen henvises til videre behandling ved den byret, der nu er rette værneting. Retten kan i øvrigt med samtykke fra præsidenten for vedkommende landsret henvide sagen til behandling ved en anden byret, hvis dette kan antages at forenkle eller fremskynde sagens behandling.

§ 456 d. En sag anses for indbragt for retten, når retten har modtaget anmodning om det fra statsamtet.

§ 456 e. Sagens parter er

- 1) barnet eller dets dødsbo,
- 2) moderen eller hendes dødsbo og
- 3) den eller de mænd eller dødsboer, som retten efter børnelovens § 17 skal inddrage.

Stk. 2. Er en part umyndig, optræder værgen på partens vegne i sagen. Parterne kan i øvrigt optræde på egen hånd uden hensyn til værgemål. Finder retten det påkrævet, at der for en part beskikkes en særlig værge, jf. værgemålslovens §§ 47-49, kan denne beskikkes af retten.

§ 456 f. Meddelelse om sagens indbringelse for retten gives ved rettens foranstaltning til parterne. Inddrages en mand under sagen som part, gives meddelelse ligeledes til ham.

Stk. 2. Er en part død, gives meddelelsen til dødsboet.

§ 456 g. Retten kan beskikke en advokat for en part, hvis den pågældende har behov for det. Beskikkelse skal ske for en inddraget mand, når der efter indkaldelse ved bekendtgørelse i Statstidende eller i tilfælde, hvor den opgivne far er død, ikke gives møde af manden eller dødsboet.

§ 456 h. Retten drager omsorg for sagens oplysning.

Stk. 2. Retten træffer selv bestemmelse om afhøring af parter og vidner og om tilvejebringelse af udtalelser fra sagkyndige og andre bevismidler. Retten indkalder selv parter og vidner.

Stk. 3. Politiet yder retten bistand til sagens oplysning, herunder ved eftersøgning af opgivne fadermuligheder.

Stk. 4. Bestemmelserne i denne lov om virkningerne af en parts udeblivelse eller møde uden at rejse indsigelse gælder ikke i sager efter dette kapitel.

Stk. 5. Indkaldelse af parterne til at overvære afhøring af vidner eller andre parter kan undlades, når retten finder parternes møde uden betydning for sagen. Der skal altid gives parterne meddelelse om tid og sted for det retsmøde, i hvilket en sådan afhøring skal foregå, jf. dog stk. 6. I meddelelsen angives, at vedkommende part ikke behøver at give møde, medmindre parten selv ønsker det.

Stk. 6. Retten kan undlade at indkalde en part eller bestemme, at parten skal være udelukket fra at overvære et retsmøde helt eller delvist, såfremt hensynet til en anden part eller til sagens oplysning undtagelsesvis gør det påkrævet. Inden sagen afgøres, skal den pågældende gøres bekendt med de fremkomne oplysninger.

Stk. 7. Retten træffer bestemmelse om gennemførelse af retsgenetiske undersøgelser, jf. børnelovens § 18. Bestemmelserne i § 178 finder tilsvarende anvendelse.

§ 456 i. Moderen har pligt til at møde i retten og afgive forklaring om, hvem der er eller kan være barnets far, jf. børnelovens § 16. Reglerne i §§ 171, stk. 2, nr. 1, og 177-180 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Den eller de mænd, der er parter i sagen, har pligt til at møde i retten og der afgive forklaring om, hvorvidt de har haft seksuelt forhold til moderen i den periode, hvor hun blev

gravid. Reglerne i §§ 171, stk. 2, nr. 1, og 177-180 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Der kan tillægges en part rejsegodtgørelse efter reglerne i § 188.

§ 456 j. Anerkendelser for retten fremlægges til retsbogen.

§ 456 k. Retten træffer afgørelse uden hensyn til parternes påstande og anbringender.

Stk. 2. Kun retten kan træffe bestemmelse om, at en mand ikke længere skal være inddraget som part i sagen.

Stk. 3. Sagen hæves, når

- 1) faderskabet er anerkendt, jf. børnelovens § 19,
- 2) ingen af de mænd, der er parter i sagen, bliver dømt som far,
- 3) barnet er afgået ved døden, jf. dog børnelovens § 7, stk. 2, eller
- 4) ingen fadermuligheder er oplyst eller kan identificeres eller findes.

§ 456 l. For udgifter som følge af rettens beslutninger om beskikkelse af advokat og om sagens oplysning gælder samme regler som for udgifter i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jf. kapitel 31.

Stk. 2. Retten kan i særlige tilfælde pålægge en part at betale udgifter, som partens forhold har givet anledning til.

§ 456 m. Retsmøderne foregår for lukkede døre. Efter moderens ønske kan en medarbejder fra kommunen eller amtskommunen give møde med hende.

Stk. 2. Ved offentlig gengivelse af domme må der ikke ske offentliggørelse af navn, stilling eller bopæl for nogen af de i dommen nævnte personer eller på anden måde offentliggørelse af de pågældendes identitet. Overtrædelse af forbuddet straffes med bøde eller under skærpene omstændigheder med hæfte eller fængsel i indtil 6 måneder.

Stk. 3. Ved forkyndelse af meddelelse om sagens anlæg og tilsigelser i henhold til § 159 samt af domme optages moderens og barnets navn kun i bekendtgørelsen i Statstidende, såfremt retten i særlige tilfælde træffer bestemmelse herom.

Stk. 4. Er barnet bortadopteret, og kender forældrene ikke adoptanternes navn, må adoptanternes, parternes og vidners navne ikke optages i udskrifter af retsbogen eller rettens afgørelser.

§ 456 n. Når faderskabet er fastslået eller sagen hævet, sender retten snarest muligt meddelelse til statsamtet. Meddelelsen skal være ledsaget af kopi af den til retsbogen fremlagte anerkendelse eller en udskrift af dommen, en udskrift af retsbogen og kopi af de i sagen fremlagte personlige attester.

Stk. 2. Retten sørger for dommens forkyndelse.

§ 456 o. Anke sker ved meddelelse til byretten. Meddelelse kan ske mundtligt til retsbogen. Retten sender meddelelsen eller i de i 2. pkt. nævnte tilfælde en udskrift af retsbogen og sagens akter til landsretten.

Stk. 2. Reglerne i dette kapitel finder med de fornødne lempelser anvendelse under anke.

Stk. 3. Uanset ankefrister kan landsretten under anken inddrage enhver, der for byretten har været inddraget som part. Opstår der spørgsmål om inddragelse af andre mænd, kan sagen hjemvises til fornyet behandling ved byretten.«

§ 2

I lov nr. 387 af 14. juni 1995 om forældremyndighed og samvær, som ændret ved lov nr. 416 af 10. juni 1997, foretages følgende ændringer:

1. I § 4 indsættes efter »samlivet mellem ægtefællerne genoptages eller forældrene har«: »afgivet erklæring som nævnt i § 5, stk. 1, eller«.

2. § 5 affattes således:

»§ 5. Forældre, der ikke er gift med hinanden, har fælles forældremyndighed, hvis de efter børnelovens § 2, stk. 1, § 14, stk. 1 eller 3, eller § 19, jf. § 14, stk. 1 eller 3, har afgivet erklæring om, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Stk. 2. Afgives der ikke erklæring som nævnt i stk. 1, har moderen forældremyndigheden alene, medmindre forældrene har indgået aftale om fælles forældremyndighed efter § 6.«

3. § 7 ophæves.

4. I § 29 indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Er barnet under 12 år, skal der finde en samtale sted som nævnt i stk. 1, hvis barnets modenhed og sagens omstændigheder tilsiger det.«

§ 3

I lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 147 af 9. marts 1999, foretages følgende ændringer:

1. § 10, 3. pkt., affattes således:

»Endvidere kan den myndighed, som efter § 13 skal prøve ægteskabsbetingelserne, tillade, at 1. pkt. fraviges.«

2. I § 10 indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Afgørelser efter stk. 1, 3. pkt., kan påklages til justitsministeren.«

3. I § 42, stk. 2, 1. pkt., udgår: »46.«.

§ 4

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 648 af 12. august 1997, som ændret senest ved § 8 i lov nr. 365 af 2. juni 1999, foretages følgende ændring:

1. § 214 og § 255 ophæves.

§ 5

I adoptionsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1040 af 16. december 1999, foretages følgende ændring:

1. I § 16, stk. 1, 1. pkt., ændres »ægtebarn, og barnet« til: »barn, og adoptivbarnet«.

§ 6

I erstatningsansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 599 af 8. september 1986, som ændret senest ved § 3 i lov nr. 349 af 23. maj 1997, foretages følgende ændring:

1. I § 14, 1. pkt., ændres »lov om børns retsstilling« til: »lov om børns forsørgelse«.

§ 7

I lov om aktiv socialpolitik, jf. lovbekendtgørelse nr. 707 af 29. september 1998, som ændret senest ved § 15, stk. 2, i lov nr. 353 af 2. juni 1999, foretages følgende ændring:

1. I § 97, stk. 1, ændres »lov om børns retsstilling« til: »lov om børns forsørgelse«.

§ 8

I lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag, jf. lovbekendtgørelse nr.

707 af 25. august 1995, som ændret senest ved § 1 i lov nr. 966 af 20. december 1999, foretages følgende ændring:

1. I § 5, stk. 2, 1. pkt., § 10, 2. pkt., § 11, stk. 1, § 14, § 15, stk. 1 og 2, og § 19, 1. pkt., ændres »lov om børns retsstilling« til: »lov om børns forsørgelse«.

§ 9

Stk. 1. Lovens § 2, nr. 3 og 4, og § 3 træder i kraft den 1. oktober 2000. Lovens § 1, § 2, nr. 1 og 2, og §§ 4-8 træder i kraft den 1. juli 2001.

Stk. 2. § 1 har virkning for sager om faderskab til børn, der fødes efter den 1. juli 2001, samt for

sager, der efter denne dato genoptages efter børnelovens § 22.

§ 10

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, jf. dog stk. 2-3.

Stk. 2. §§ 2-3 og 5-6 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Stk. 3. § 4 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning.

Lovforslaget indeholder navnlig ændringer som følge af det samtidigt fremsatte forslag til børnelov:

Der foreslås en revision af retsplejelovens kapitel 42 a om domstolenes behandling af faderskabssager, jf. nedenfor pkt. 2.

Der foreslås en ændring af lov om forældremyndighed og samvær, således at ugifte forældre automatisk får fælles forældremyndighed, når de efter børneloven afgiver en erklæring om, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Der henvises til pkt. 3 nedenfor.

Der foreslås en ophævelse af straffelovens §§ 214 og 255, jf. nedenfor pkt. 4.

Endelig foreslås nogle konsekvensændringer i anden lovgivning.

Der foreslås endvidere nogle ændringer, som ikke har umiddelbar sammenhæng med forslaget til børnelov:

Det foreslås, at gifte forældre fortsætter med at have fælles forældremyndighed efter separation eller skilsmisse, medmindre en af dem kræver, at den fælles forældremyndighed ophører, jf. nedenfor pkt. 5.

Det foreslås udtrykkeligt fastsat, at der, før der træffes afgørelse i sager om forældremyndighed og samvær, efter omstændighederne skal finde samtale sted også med børn under 12 år, jf. nedenfor pkt. 6.

Endelig foreslås, at kompetencen til at meddele såkaldte skiftefritagelser efter ægteskabsloven overføres fra statsamterne til kommunerne, jf. nedenfor pkt. 7.

2. Retsplejelovens regler om behandling af faderskabssager.

2.1. Gældende ret.

Reglerne om behandling af faderskabssager ved domstolene findes i retsplejelovens kapitel 42 a. Af principper i de gældende regler, som berøres af den foreslåede revision, kan fremhæves følgende:

Efter gældende ret skal sager om faderskab til børn født af ugifte kvinder (børn uden for ægteskab) rejses for statsamtet, mens sager om ægtemænds faderskab skal rejses direkte ved retten. Kan en sag om børn uden for ægteskab ikke afsluttes ved anerkendelse for statsamtet, indbringes den normalt for retten.

Efter retsplejelovens § 456 a, stk. 2, behandles faderskabssager vedrørende ægtebørn, som anlægges af ægtemanden, med visse undtagelser efter retsplejelovens almindelige regler om civile sager. Det indebærer bl.a., at parterne selv drager omsorg for at oplyse sagen, og at parterne ikke har pligt til at afgive forklaring eller til at medvirke til retsgenetiske undersøgelser. Er påstanden om, at ægtemanden ikke er barnets far, væsentligt bestyrket, kan parterne dog pålægges at medvirke til de nævnte undersøgelser.

Sager om faderskab til børn født uden for ægteskab og ægtebarnssager, der anlægges af moderen eller af barnet eller dets værge, behandles derimod efter et officinalprincip. Det indebærer bl.a., at det påhviler retten at søge sagen oplyst og at inddrage de mænd, der efter det oplyste kan være far til barnet. Parterne har pligt til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, moderen har pligt til at afgive forklaring om, hvem hun har haft samleje med i den periode, hvor hun er blevet gravid, og også de mænd, der inddrages i sagen, har pligt til at afgive forklaring om, hvorvidt de har haft samleje med moderen i den nævnte periode. Sagerne kan kun hæves med rettens samtykke.

Efter lovens § 456 r er det kun retten, der kan genoptage en faderskabssag. Hvis anmodningen om genoptagelse fremsættes mere end tre år efter barnets fødsel, kræver genoptagelse landsrettens tilladelse.

2.2. Børnelovsudvalgets overvejelser.

Børnelovsudvalget har foreslået, at alle egentlige faderskabssager - dvs. sager, hvor der ikke sker registrering af faderskab i forbindelse med fødslen - skal begynde i statsamtet og aldrig ved retten.

Kan en sag ikke afsluttes i mindelighed ved statsamtet, skal den efter udvalgets forslag indbringes for

- retten, som herefter træffer afgørelse. Dette kan efter udvalgets opfattelse navnlig være tilfældet, hvis
- ingen fadermulighed er oplyst,
  - den eller de oplyste fadermuligheder er udelukket ved retsgenetisk bevis,
  - parterne, hvor dette er nødvendigt for sagens behandling, ikke møder for statsamtet,
  - moderen eller en mand bestrider oplysninger om at have haft seksuelt forhold til hinanden i den periode, hvor moderen blev gravid, og ikke ønsker at medvirke frivilligt til retsgenetiske undersøgelser,
  - parterne i andre tilfælde ikke ønsker at medvirke frivilligt til retsgenetiske undersøgelser,
  - parterne ikke ønsker at acceptere resultatet af foretagne retsgenetiske undersøgelser,
  - nødvendige retsgenetiske undersøgelser ikke har kunnet foretages,
  - der skal ske indkaldelse ved bekendtgørelse i Statstidende eller udfærdiges retsanmodning efter retsplejelovens § 158, eller
  - der i øvrigt foreligger sådan tvivl, at sagen ikke bør afgøres ved en anerkendelse af faderskabet for statsamtet.

Kompetencen til at træffe egentlig afgørelse i faderskabssager skal således efter udvalgets opfattelse forblive ved domstolene. Om kompetencefordelingen mellem statsamtene og domstolene henvises i øvrigt til betænkningen, side 40 ff.

Det er et grundlæggende princip i udvalgets forslag til børnelov, at der så vidt muligt ikke skal være forskel på reglerne om faderskab til gifte og ugifte kvinders børn. Udvalgets forslag bygger således ikke på en sondring mellem ægtebørn og andre børn.

Udvalget foreslår derfor, at det nævnte officialprincip udvides til også at gælde i retssager om faderskab til gifte kvinders børn, hvor sagen anlægges af ægte- manden.

Når statsamtet har indbragt en sag for retten, skal retten efter udvalgets opfattelse om nødvendigt indhente retsgenetisk bevis, såfremt dette ikke allerede er sket i statsamtet. Sagen kan afsluttes ved anerkendelse for retten, hvis betingelserne måtte foreligge, og ellers ved dom. Kan ingen dømmes, skal retten efter udvalgets opfattelse hæve sagen.

Også sager om genoptagelse foreslår udvalget påbegyndt i statsamtet, jf. §§ 21-26 i børnelovsforslaget. Retsplejelovens § 456 r om genoptagelse, jf. ovenfor pkt. 2.1, foreslås derfor ophævet.

Udvalget har endvidere bl.a. fundet, at de gældende bestemmelser i retsplejelovens § 456 f, stk. 4, og § 456 q, stk. 2, hvorefter statsamtet kan indtræde som part på det offentlige vegne, ikke bør opretholdes.

Statsamtet vil efter udkastet til børnelov altid have været inddraget i en sag, før den bliver indbragt for retten, og oplysninger af betydning for sagen, som statsamtet er i besiddelse af, vil derfor tilgå retten i forbindelse med, at statsamtet indbringer sagen for retten.

Om udvalgets overvejelser henvises i øvrigt bl.a. til betænkningen, side 265 ff.

2.3. Justitsministeriets overvejelser.

Justitsministeriet kan tiltræde Børnelovsudvalgets forslag om en revision af retsplejelovens regler om behandling af faderskabssager.

Lovforslaget svarer derfor i det væsentlige til udvalgets lovudkast.

Det tilføjes, at Børnelovsudvalget for tiden bl.a. overvejer international-privatretlige spørgsmål om børns retsstilling med henblik på afgivelse af betænkning herom. Disse overvejelser vil kunne indebære en ændring af den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 456 b om danske domstoles kompetence i internationale faderskabssager.

3. Fælles forældremyndighed for ugifte samlevende forældre.

3.1. Gældende ret.

Efter § 4 i lov om forældremyndighed og samvær har et barns forældre fælles forældremyndighed, hvis de er gift med hinanden ved barnets fødsel eller senere indgår ægteskab. Er forældrene ved barnets fødsel separeret, har moderen dog forældremyndigheden alene, medmindre samlivet mellem ægtefællerne genoptages, eller forældrene har indgået aftale om fælles forældremyndighed.

Er forældrene ikke gift med hinanden, har moderen efter lovens § 5 forældremyndigheden alene, medmindre forældrene har indgået aftale om fælles forældremyndighed efter § 6.

Efter den nævnte bestemmelse i § 6 kan forældrene aftale, at de skal have fælles forældremyndighed. En sådan aftale skal for at være gyldig anmeldes til statsamtet.

Lever forældrene ikke sammen, eller agter en af dem at ophæve samlivet, kan hver af dem kræve, at den fælles forældremyndighed skal ophøre, jf. § 8. Skal den fælles forældremyndighed ophøre, kan forældrene med statsamtets godkendelse aftale, hvem af dem der skal have forældremyndigheden alene, jf. § 9, stk. 1. Er forældrene uenige, afgør retten spørgsmålet, jf. § 9, stk. 2.

3.2. Børnelovsudvalgets overvejelser

I udkastet til børnelov har Børnelovsudvalget foreslået, at ugifte samlevende par kan få mandens faderskab registreret i forbindelse med anmeldelse af fødslen, hvis parterne erklærer, at de lever sammen, og at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

En tilsvarende erklæring kan efter udvalgets forslag afgives over for statsamtet før eller efter barnets fødsel.

Endvidere foreslår udvalget bl.a., at en ægtemand eller samlever kan anerkende faderskabet, selv om moderen har haft seksuelt forhold til tredjemand i den periode, hvor hun blev gravid, hvis han og moderen erklærer, at de lever sammen, og at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet, og anerkendelsen tiltrædes af den eller de tredjemænd, der er parter i sagen.

Udvalgets forslag om faderskab til ugifte samlevende pars børn er nærmere beskrevet i betænkningen, side 33 ff., og i de almindelige bemærkninger til børnelovsforslaget, pkt. 2.4.

Efter udvalgets oplysninger blev der i 1996 indgået ca. 27.500 aftaler om fælles forældremyndighed efter § 6 i lov om forældremyndighed og samvær. Samme år blev der født ca. 31.300 børn uden for ægteskab. Udvalget har bl.a. på den baggrund lagt til grund, at mere end 90 % af de ugifte samlevende forældre indgår aftale om fælles forældremyndighed.

Udvalget har derfor overvejet, om der bør være automatisk fælles forældremyndighed for ugifte samlevende par, der efter forslaget til børnelov afgiver erklæring om, at de lever sammen, og at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Da samlevende par som nævnt i meget vid udstrækning allerede i dag aftaler fælles forældremyndighed, vil en sådan regel efter udvalgets opfattelse i det væsentlige alene medføre en forenkling af sagsgangen, idet en særskilt aftale om fælles forældremyndighed ikke længere vil være nødvendig. Udvalget har også peget på, at automatisk fælles forældremyndighed vil være en naturlig følge af forældrenes erklæring om sammen at ville varetage ansvaret og omsorgen for barnet.

Udvalget har i den forbindelse overvejet, om moderen kan tænkes at ville afgive den særlige samlivserklæring uoverlagt og efterfølgende fortryde, at der er indtrådt fælles forældremyndighed. Udvalget har imidlertid lagt vægt på, at den far, der afgiver erklæring om at ville varetage omsorgen og ansvaret for barnet, kan siges at have en berettiget forventning om

at få fælles forældremyndighed. Udvalget har endvidere peget på, at moderen under alle omstændigheder vil kunne undlade at afgive samlivserklæring. Endelig har udvalget anført, at moderen (og faderen) allerede inden fødslen kan modtage vejledning om retsvirkningerne af en samlivserklæring.

På den baggrund har udvalget foreslået, at ugifte samlevende forældre automatisk får fælles forældremyndighed, hvis de efter forslaget til børnelov erklærer, at de lever sammen, og at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Om udvalgets overvejelser henvises i øvrigt til betænkningen, side 66 ff. og 274 f.

3.3. Justitsministeriets overvejelser

Af de grunde, som Børnelovsudvalget har anført, er Justitsministeriet enig i, at ugifte par, som efter forslaget til børnelov erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet, automatisk bør have fælles forældremyndighed. Det bemærkes i den forbindelse, at forslaget til børnelov ikke medtager udvalgets forslag om, at parterne også skal erklære, at de lever sammen. Om baggrunden herfor henvises nærmere til de almindelige bemærkninger til børnelovsforslaget, pkt. 2.4.3.

Den foreslåede ordning må antages at være i overensstemmelse med langt den overvejende del af de ugifte forældres ønsker, idet langt den overvejende del af sådanne forældre i dag indgår aftale om fælles forældremyndighed. For disse par vil der således være tale om en forenkling af sagsgangen, idet det ikke længere vil være nødvendigt at indgå en særlig aftale om fælles forældremyndighed.

I de tilfælde, hvor ugifte forældre ikke ønsker fælles forældremyndighed, vil parterne kunne undlade at afgive erklæring om sammen at ville varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Manden vil i stedet kunne anerkende faderskabet efter bestemmelsen i § 14, stk. 2, i forslaget til børnelov om tilfælde, hvor moderen ikke har haft seksuelt forhold til andre i den periode, hvor hun er blevet gravid, eller hvor manden utvivlsomt er barnets far. Faderskabet kan herefter registreres, men parterne får ikke fælles forældremyndighed.

4. Ophævelse af straffelovens § 214 og § 255.

Straffelovens § 214 har følgende ordlyd:

»§ 214. Den, som ved urigtig eller ufuldstændig anmeldelse til den myndighed, der modtager fødselsanmeldelser, forvansker beviset for en persons familiestilling, straffes med hæfte eller under formildende omstændigheder med bøde.

F. t. l. vedr. retsplejeloven og forskellige andre love

Stk. 2. Straffen kan bortfalde, når et af en gift kvinde udenfor ægteskab født barn med ægtefællens samtykke opgives som ægtebarn.«

Bestemmelsen stammer fra straffeloven af 1866.

Hjemmel til at straffe urigtige anmeldelser og forklaringer over for den kirkebogsførende sognepræst og i de sønderjyske landsdele personregisterføreren findes nu tillige i § 5 i lov nr. 225 af 31. maj 1968 om anmeldelse af fødsler og dødsfald med senere ændringer. Denne bestemmelse omfatter alle urigtige oplysninger, dvs. også oplysninger, der ikke er omfattet af straffelovens § 214.

Endvidere kan urigtige skriftlige erklæringer til brug i retsforhold, der vedkommer det offentlige, straffes efter straffelovens § 163, og pligtmæssige urigtige erklæringer til offentlige myndigheder kan straffes efter straffelovens § 162.

Bl.a. på den anførte baggrund foreslår Børnelovsudvalget, at bestemmelsen ophæves. Der henvises nærmere til betænkningen, side 276 f.

Bestemmelsen i straffelovens § 255, der blev indført ved straffeloven af 1930, har følgende ordlyd:

»§ 255. Med bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år straffes den mand, som modvillig unddrager sig fra at yde en af ham udenfor ægteskab besvangret kvinde, den til hendes nedkomst fornødne hjælp, hvis hun der ved kommer i nød.

Stk. 2. Undlader nogen, der er vidende om, at en til hans husstand hørende kvindes nedkomst er nær forestående, at yde hende den i denne anledning fornødne bistand, straffes han med bøde eller hæfte indtil tre måneder.«

Bestemmelsen i straffelovens § 255 er så vidt ses aldrig anvendt. Den blev allerede foreslået ophævet af Straffelovrådet i betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse, side 169. Straffelovrådet henviste til, at bestemmelsen »ikke længere var til nogen nytte« og derfor burde ophæves.

Børnelovsudvalget har foreslået, at bestemmelsen som et naturligt led i en gennemførelse af forslaget til børnelov ophæves, jf. betænkningen, side 277.

Justitsministeriet er enig i Børnelovsudvalgets overvejelser. Det foreslås derfor, at straffelovens §§ 214 og 255 ophæves.

5. Fælles forældremyndighed efter separation og skilsmisse.

Efter § 7, stk. 1, i lov om forældremyndighed og samvær skal der ved separation og skilsmisse tages stilling til spørgsmålet om forældremyndighed, medmindre der tidligere er truffet aftale eller afgørelse herom.

Forældrene kan i den forbindelse aftale, at de fortsat skal have fælles forældremyndighed, jf. § 7, stk. 2. Aftalen skal anmeldes til statsamtet eller retten.

Aftaler forældrene ikke fælles forældremyndighed, kan de efter § 9 med statsamtets godkendelse aftale, hvem af dem der skal have forældremyndigheden alene. Er forældrene uenige, eller nægter statsamtet at godkende deres aftale, afgøres spørgsmålet af retten.

Efter ægteskabslovens § 42, stk. 2, er det en betingelse for at opnå separation eller skilsmisse ved bevilning, at parterne er enige om vilkårene for separationen eller skilsmissen, herunder bl.a. om forældremyndighedsspørgsmålet.

Som udgangspunkt skal der således altid ved separation og skilsmisse tages stilling til forældremyndigheden. Det er anset for hensigtsmæssigt, at spørgsmålet bringes frem og afklares under separations- og skilsmisssagen.

Det har imidlertid ved flere lejligheder været overvejet, om kravet om pligtmæssig stillingtagen - der blev indført ved ægteskabsloven af 1922 - skal bevares, jf. bl.a. betænkning 1279/1994 om fælles forældremyndighed, samværsvanskeligheder og børnesagkyndig rådgivning, side 87 f.

Justitsministeriet har i forbindelse med udarbejdelsen af forslaget til børnelov på ny fundet at burde overveje, om det nævnte krav bør ophæves. Justitsministeriet har i den forbindelse bl.a. lagt vægt på, at der for ugifte samlevende forældre ikke gælder noget krav om, at der ved samlivsophævelse skal tages stilling til spørgsmålet om forældremyndighed. I lyset af det almindelige princip om ligestilling mellem ægtefæller og bl.a. ugifte samlevende, som ligger til grund for børnelovsforslaget, kan det derfor forekomme mindre hensigtsmæssigt at opretholde et krav om pligtmæssig stillingtagen for ægtefæller. Hertil kommer, at en betydelig del af ægtefæller, der separeres eller skilles, indgår aftale om fortsat fælles forældremyndighed.

På den baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at tiden er inde til at ophæve kravet om obligatorisk stillingtagen til spørgsmålet om forældremyndighed. En sådan ophævelse vil bringe dansk ret på linie med, hvad der bl.a. gælder i Sverige og Finland.

Det foreslås derfor, at den fælles forældremyndighed skal fortsætte efter forældrenes separation eller skilsmisse, medmindre en af forældrene kræver den ophævet efter lovens § 8. Efter denne bestemmelse kan hver af forældrene kræve, at den fælles forældremyndighed skal ophøre, hvis forældrene ikke lever sammen, eller en af dem agter at ophæve samlivet.

Det er samtidig meget væsentligt, at børnene ikke bliver glemt i forbindelse med forældrenes separation

eller skilsmisse. Selv om forældremyndighedsspørgsmålet efter forslaget ikke længere vil være et vilkår, der skal opnås enighed om, forudsættes det, at statsamterne fortsat i forbindelse med vilkårsforhandlingen vil kunne give parterne vejledning og herunder eventuelt tilbyde børnesagkyndig rådgivning, jf. § 28 i lov om forældremyndighed og samvær.

6. Inddragelse af barnet i sager om forældremyndighed og samvær.

Før der træffes afgørelse i en sag om forældremyndighed eller samvær, skal der efter § 29 i lov om forældremyndighed og samvær finde en samtale sted med barnet, hvis barnet er fyldt 12 år. Samtale kan dog undlades, hvis den må antages at være til skade for barnet eller uden nogen betydning for sagen.

Det fremgår af forarbejderne til § 29, at der ikke skal slutes modsætningsvis, således at det er udelukket at inddrage børn under 12 år. I overensstemmelse hermed indkaldes i statsamternes praksis også børn, som er under 12 år - men som skønnes at have den fornødne modenhed m.v. - til samtale. Spørgsmålet er bl.a. omtalt i Civilretsdirektoratets Skarrildhusberetning for 1998, side 81 ff.

Bl.a. under hensyn til princippet om børns ret til at blive hørt, jf. artikel 12 i FNs konvention om barnets rettigheder, finder Justitsministeriet, at det i selve loven bør præciseres, at der skal finde samtale sted med børn under 12 år, hvis barnets modenhed og sagens omstændigheder tilsiger det.

7. Kompetencen til at meddele skiftefritagelse efter ægteskabsloven.

Efter ægteskabslovens § 10 må en person, der tidligere har været gift, ikke indgå nyt ægteskab, før offentligt skifte eller dødsbobehandling ved bobestyrer er påbegyndt, eller privat skifte er afsluttet vedrørende

fællesboet i det tidligere ægteskab. Justitsministeriet kan dog efter § 10, 3. pkt., give tilladelse til indgåelse af nyt ægteskab uden skifte (skiftefritagelse).

Efter gældende ret behandles sager om skiftefritagelse af statsamterne. Statsamternes afgørelse kan påklages til Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet).

I Opgavekommissionens betænkning nr. 1366/1998 om fordelingen af opgaver i den offentlige sektor foreslås det, at kompetencen til at meddele skiftefritagelse overføres fra statsamterne til kommunerne. Der henvises til betænkningen, side 317 f.

Justitsministeriet kan tilslutte sig Opgavekommissionens forslag. Da et afslag på skiftefritagelse imidlertid bl.a. vil kunne medføre en betydelig udsættelse af vielsen og fordyre skiftet, og da det må anses for væsentligt, at der fortsat er en ensartet praksis på området, foreslås det, at kommunernes afgørelser kan påklages til Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet).

Den gældende praksis for meddelelse af skiftefritagelser forudsættes videreført. Justitsministeriet vil efter en gennemførelse af lovforslaget orientere kommunerne nærmere om denne praksis.

8. Økonomiske og administrative konsekvenser m.v.

Lovforslaget forventes ikke at have væsentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Loven har ingen erhvervsmæssige eller miljømæssige konsekvenser og indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder m.v.

Børnelovsudvalgets betænkning har været sendt til høring hos de myndigheder m.v., der er anført under pkt. 8 i de almindelige bemærkninger til forslaget til børnelov.

Samlet vurdering af lovforslagets konsekvenser

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Begrænset	Begrænset
Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Retsplejelovens kapitel 42 a

Til § 456 a

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 a, stk. 1. Det præciseres dog, at kapitlet også anvendes på sager om genoptagelse.

Bestemmelsen i den gældende § 456 a, stk. 2, hvor-efter der gælder særlige regler om faderskabssager vedrørende ægtebørn, foreslås ophævet. Det skyldes, at et af principperne bag den nye børnelov er, at der ikke skal være forskel på sager vedrørende børn af gifte forældre og børn af ugifte forældre.

Til § 456 b

Stk. 1, nr. 1 og 2 svarer til den gældende § 456 b, stk. 1.

I stk. 1, nr. 3, der er ny, foreslås det, at en faderskabssag også skal kunne behandles i Danmark, hvis faderskabet er registreret eller anerkendt i Danmark efter børnelovens regler herom, eller hvis faderskabet er fastslået ved en dom afsagt af en dansk domstol.

Det indebærer f.eks., at en mand, der er registreret som far til sin samlevers barn efter den foreslåede bestemmelse i børnelovens § 2, vil kunne rejse faderskabssag inden for seks måneder fra barnets fødsel, jf. den foreslåede bestemmelse i børnelovens § 5, uanset at han, moderen og barnet i mellemtiden har forladt Danmark. Tilsvarende vil en sag om genoptagelse af en faderskabssag, der er afgjort i Danmark ved registrering, anerkendelse eller dom, kunne indbringes for

retten her i landet, uanset at parterne på tidspunktet for anmodningen om genoptagelse har bopæl i udlandet.

Stk. 2, der er ny, regulerer domstolens kompetence i sager, hvor en mand efter den foreslåede bestemmelse i børnelovens § 6 vil udnytte sin ret til at få prøvet, om han er barnets far.

Det foreslås, at danske domstole i sådanne sager kun er kompetente, hvis både barnet og moderen har bopæl i Danmark.

Bestemmelsen vedrører alene sager, der rejses efter anmodning fra en sådan mand. Den har derfor ikke betydning i tilfælde, hvor der allerede verserer en faderskabssag ved en dansk domstol. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis en udenlandsk mor har oplyst, at en herboende mand er far til hendes barn, og der på dette grundlag er rejst faderskabssag her i landet.

Stk. 3 svarer til den gældende § 456 b, stk. 2.

Til § 456 c

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer i det væsentlige til den gældende § 456 c.

Til § 456 d

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 d.

Sag kan efter den foreslåede bestemmelse i børnelovens § 15 alene indbringes for retten af statsamtet. Det forudsættes, at sagen fremsendes uden udfærdigelse af stævning, men med angivelse af begrundelsen for, at sagen indbringes for retten, og vedlagt sagens originale akter.

Bestemmelsen gælder også i sager om genoptagelse, jf. § 26, stk. 2, i forslaget til børnelov.

Til § 456 e

Bestemmelsen i *stk. 1, nr. 1 og 2*, om moderens og barnets partsstatus svarer til den gældende § 456 f, stk. 1.

Stk. 1, nr. 3, om partsstatus for de berørte mænd eller deres dødsboer svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 f, stk. 3, 1. pkt., og § 456 h, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 2 svarer med redaktionelle ændringer i det væsentlige til den gældende § 456 f, stk. 2.

Den gældende § 456 f, stk. 4, hvorefter statsamtet kan indtræde i sagen som part til varetagelse af det offentlige interesser, foreslås ophævet. Det skyldes, at statsamtet efter forslaget til børnelov i modsætning til i dag altid vil have været inddraget i sagen, før den indbringes for retten. De oplysninger, som statsamtet har af betydning for sagen, vil tilgå retten samtidig med sagens indbringelse.

Til § 456 f

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 e, stk. 1, 2. pkt., og § 456 f, stk. 3, 2. pkt.

Den gældende § 456 e, stk. 1, 1. og 3. pkt., om affattelse af stævning m.v. foreslås ophævet, da der ikke længere skal udfærdiges stævning.

Til § 456 g

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 g, 1. og 3. pkt.

Den gældende § 456 g, 2. pkt., om obligatorisk beklivelse af advokat for barnet i ægtebarnssager foreslås ophævet.

Til § 456 h

Bestemmelsen i *stk. 1* svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 h, stk. 1, 1. pkt. Bestemmelsen gælder også i sager om faderskab til gifte kvinders børn.

Bestemmelsen i *stk. 2* svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 h, stk. 2. Den udtrykkelige bestemmelse i § 456 h, stk. 2, 3. pkt., om afhøring ved dommeren foreslås ophævet som overflødig.

Den gældende § 456 h, stk. 3, hvorefter retsskridt, som i henhold til retsplejeloven forudsætter en anmodning fra en part, i faderskabssager kan foretages af retten af egen drift, er ikke medtaget, da bestemmelsen må anses som overflødig ved siden af stk. 1 og 2.

Bestemmelsen i *stk. 3* svarer til den gældende § 456 e, stk. 2.

Bestemmelserne i *stk. 4 og 5* svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 h, stk. 4 og 5.

Bestemmelsen i *stk. 6*, der er ny, gør det muligt at undlade at indkalde en part eller at bestemme, at parten skal være udelukket fra at overvære et retsmøde helt eller delvist, såfremt hensynet til en part eller til sagens oplysning undtagelsesvis gør det påkrævet.

Formålet med bestemmelsen er at sikre, at der kan afgives forklaring også i tilfælde, hvor de rejste spørgsmåls karakter efter en konkret vurdering må antages at indebære, at der ikke vil kunne opnås en tilstrækkelig og udtømmende forklaring, såfremt sagens øvrige parter eller en af dem skal overhøre forklaringen.

Bestemmelsen vil navnlig kunne være relevant i tilfælde, hvor det er nødvendigt at opnå mere detaljerede forklaringer om parternes seksuelle forhold. Den forudsættes alene anvendt, hvor der er et klart behov for det, herunder således at eventuelt kun en enkelt af sagens parter udelukkes fra at overvære forklaringen.

Bestemmelsen forudsættes endvidere anvendt til i nødvendigt omfang at sikre parterne anonymitet i sager, hvor barnet er bortadopteret. Der henvises i den forbindelse også til den foreslåede bestemmelse i § 456 m, stk. 4.

Det følger af bestemmelsens 2. pkt., at retten i tilfælde, hvor der er sket udelukkelse efter 1. pkt., skal gøre den eller de parter, der har været udelukket, bekendt med de fremkomne oplysninger. Der er således ikke hjemmel til at tilbageholde indholdet af de afgivne forklaringer for parterne.

Bestemmelsen i *stk. 7* svarer med redaktionelle ændringer til den gældende §§ 456 k og l.

Til § 456 i

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 i, stk. 1 og 2, og § 456 l.

Med hensyn til oplysningspligtens afgrænsning henviser bestemmelsen til børnelovens § 16. Det indebærer bl.a., at moderen som udgangspunkt er fritaget for oplysningspligt, hvis der er rejst faderskabssag efter, at faderskab i forbindelse med barnets fødsel er registreret efter børnelovens §§ 1 eller 2 eller efter § 3, jf. § 14, stk. 1, eller faderskabet efter barnets fødsel er anerkendt efter § 14, stk. 1.

Fritagelsen er imidlertid betinget. Fastslås det under sagen, eller må det anses for væsentligt bestyret, at den mand, der er registreret som far eller har anerkendt faderskabet, ikke er barnets far, har moderen oplysningspligt. Der henvises nærmere til bemærkningerne til § 16 og § 8, stk. 2, i forslaget til børnelov.

Nægter moderen at oplyse, hvem der er eller kan være barnets far, skal retten vejlede hende om, hvilken betydning dette vil kunne have for hende og hendes

barn, jf. børnelovens § 16, sammenholdt med § 8, stk. 3.

Hvis moderen fortsat nægter at opfylde sin oplysningspligt, kan retten anvende vidnetvangsmidlerne i retsplejelovens § 178. Der tilsigtes ikke ændringer i forhold til rets praksis.

Bestemmelserne om oplysningspligt og vidnetvang finder tilsvarende anvendelse på de mænd, der er parter i sagen, jf. *stk. 2*.

I forhold til de gældende bestemmelser er det præciseret, at retsplejelovens § 171, stk. 2, nr. 1, finder tilsvarende anvendelse. Det indebærer, at parterne ikke skal afgive forklaring, hvis de dermed udsætter sig for straf eller tab af velfærd. Tvangsmæssig afgivelse af forklaring under sådanne omstændigheder må antages at være i strid med artikel 6 i Den Europæiske menneskerettighedskonvention.

Bestemmelsen vil f.eks. kunne finde anvendelse, hvor barnet er undfanget ved incest, jf. straffelovens § 210, eller hvor moderen har haft samleje med en dreng under 15 år, jf. straffelovens § 222.

Det foreslås endvidere præciseret, at retsplejelovens § 177 (hvorefter vidnet skal forblive på det sted, hvor retsmødet holdes, indtil mødet er sluttet), § 179 (hvorefter et vidne ikke kan undlade at møde i retten, fordi den pågældende mener sig berettiget til at nægte at afgive forklaring) og § 180 (hvorefter et vidne har pligt til at opfriske sin hukommelse ved at gennemse optegnelser m.v.) finder tilsvarende anvendelse.

Bestemmelsen i *stk. 3* svarer til den gældende § 456 i, stk. 3.

Til § 456 j

Bestemmelsen, der er ny, er en følge af forslaget om, at anerkendelse af faderskab altid skal indføres på en særlig af justitsministeren udfærdiget blanket, jf. den foreslåede bestemmelse i børnelovens § 33, stk. 2, samt bemærkningerne hertil. Der vil således fremover ikke kunne ske mundtlig anerkendelse til retsbogen.

Den underskrevne blanket skal herefter fremlægges til retsbogen.

Til § 456 k

Bestemmelsen i *stk. 1* svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 m, 1. pkt.

Bestemmelsen i *stk. 2* er ny. Den indebærer, at det kun er retten, der kan bestemme, at en mand ikke længere skal være part i sagen. En part kan således ikke selv udtræde af en faderskabssag.

Må det efter retsgenetiske undersøgelser eller af anden grund anses for utvivlsomt, at en part ikke er far til barnet, kan retten bestemme, at han skal udtræde af

sagen. Afgørelse herom kan om nødvendigt træffes ved deldom, jf. princippet i retsplejelovens § 253, stk. 2.

I bestemmelsen i *stk. 3*, der udbygger den gældende § 456 m, 2. pkt., præciseres det, hvornår retten skal hæve sagen. Det skal efter bestemmelsen ske, når faderskabet anerkendes, når ingen af de mænd, der er parter i sagen, bliver dømt som far, når barnet er afgået ved døden (medmindre moderen eller en person, der har retlig interesse i det, anmoder om, at sagen fortsætter), eller når ingen fadermuligheder er oplyst eller kan identificeres eller findes. Det forudsættes endvidere, at sagen – uanset at faderskabet ikke er fastslået – hæves, hvis barnet er bortadopteret, og ingen af parterne ønsker faderskabet fastslået. Der henvises til de almindelige bemærkninger til forslaget til børnelov pkt. 2.14.

Til § 456 l

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 n.

Til § 456 m

Stk. 1-3 svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 o.

Stk. 4, der er ny, har til formål at sikre parterne anonymitet, når barnet er bortadopteret. I disse tilfælde må barnets biologiske forældre ikke få oplyst, hvem der har adopteret barnet, og adoptanterne må ikke få oplyst, hvem der er barnets biologiske forældre. Det foreslås derfor, at adoptanternes, parternes og eventuelle vidners navne ikke må optages i udskrifter af retsbogen eller i rettens afgørelser.

I disse tilfælde må retten i øvrigt tilrettelægge sagens behandling således, at anonymiteten bevares. Retten må således bl.a. sikre, at parternes navne ikke optræder i de dokumenter, som fremlægges i retten, herunder i erklæringer om retsgenetiske undersøgelser.

Anonymiteten kan herudover bl.a. sikres ved, at der beskikkes en advokat for parterne, jf. den foreslåede bestemmelse i § 456 g. Endvidere kan adoptanterne udelukkes fra at overvære moderens og den eller de mulige fædres forklaringer, jf. den foreslåede bestemmelse i § 456 h, stk. 6, ligesom moderen og den eller de mulige fædre kan udelukkes, hvis barnet eller adoptanterne undtagelsesvis skal afgive forklaring.

Til § 456 n

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 p.

Til § 456 o

I *stk. 1* foreslås det, at anke skal kunne ske ved meddelelse til byretten, herunder mundtligt til retsbogen, samt at byretten indsender meddelelsen til landsretten sammen med sagens akter.

En tilsvarende bestemmelse findes for så vidt angår værgemålsager i § 466, stk. 2

Bestemmelsen i *stk. 2* svarer med redaktionelle ændringer til den gældende § 456 q, stk. 1.

Bestemmelsen i *stk. 3* svarer til den gældende § 456 q, stk. 3.

*Til § 2**Lov om forældremyndighed og samvær**Til nr. 1*

Der er tale om en konsekvensændring som følge af den foreslåede bestemmelse i § 5, stk. 1, hvorefter forældrene automatisk får fælles forældremyndighed, hvis de i forbindelse med registrering eller anerkendelse af faderskabet afgiver erklæring om, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Til nr. 2

Efter § 2, stk. 1, § 14, stk. 1 og 3, og § 19, jf. § 14, stk. 1 og 3, i forslaget til børnelov kan ugifte par afgive en erklæring om, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Betydningen heraf er, at manden kan registreres som far til barnet.

Det foreslås i *stk. 1*, at en sådan erklæring tillige indebærer, at forældrene har fælles forældremyndighed. Der skal i så fald ikke indgås særlig aftale herom efter lovens § 6.

Lever forældrene ikke sammen, eller ophæves samlevet senere, kan hver af forældrene kræve den fælles forældremyndighed ophævet efter lovens § 8.

Rejses der efter afgivelse af den nævnte erklæring faderskabssag, og ender denne sag med, at den registrerede mand ikke er far til barnet, bortfalder den fælles forældremyndighed. Det forhold, at der rejses faderskabssag, indebærer derimod ikke i sig selv ændringer i faderskabs- eller forældremyndigheds-spørgsmålet.

Afgives der ikke erklæring efter *stk. 1*, har den ugifte mor som efter gældende ret forældremyndigheden alene, medmindre forældrene aftaler fælles forældremyndighed efter lovens § 6. Dette følger af *stk. 2*, der svarer til den gældende lovs § 5.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, pkt. 3.

Til nr. 3

Efter den gældende bestemmelse i lovens § 7, stk. 1, skal der ved separation eller skilsmisse altid tages stilling til spørgsmålet om forældremyndighed, medmindre der tidligere er truffet afgørelse eller aftale herom. Forældrene kan dog efter § 7, stk. 2, aftale, at de fortsat skal have fælles forældremyndighed.

Det foreslås, at § 7 ophæves.

Dette indebærer, at den fælles forældremyndighed fortsætter efter en separation eller skilsmisse, medmindre en af forældrene kræver den ophævet efter § 8. Efter denne bestemmelse kan hver af forældrene kræve den fælles forældremyndighed ophævet ved samlivsophævelse.

Hvis den fælles forældremyndighed skal ophøre, gælder § 9. Efter denne bestemmelse kan forældrene med statsamtets godkendelse aftale, hvem af dem der skal have forældremyndigheden alene. Er forældrene uenige, eller nægter statsamtet at godkende deres aftale, afgør retten, hvem af forældrene der skal have forældremyndigheden alene.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, pkt. 5.

Til nr. 4

Det foreslås udtrykkeligt fastsat, at der i sager om forældremyndighed og samvær også skal afholdes samtale med børn under 12 år, hvis barnets modenhed og sagens omstændigheder tilsiger det. Samtale vil ligesom det gælder for børn over 12 år - kunne undlades, hvis det må antages at være til skade for barnet eller uden nogen betydning for sagen.

Bestemmelsen gælder både for statsamtene og domstolene.

Om der skal finde samtale sted, må som efter gældende praksis i bl.a. statsamtene afhænge af en konkret vurdering i hver enkelt sag. Der må således anlægges en vurdering af det pågældende barns modenhed og af, om sagens omstændigheder i øvrigt tilsiger, at der holdes samtale med barnet, jf. herved bl.a. Skar-rildhus-beretningen 1998, side 81 ff.

I forbindelse med vurderingen af barnets modenhed må det bl.a. tillægges betydning, hvad den pågældende sag drejer sig om. Et barn vil således som udgangspunkt i en yngre alder kunne udtale sig om helt konkrete spørgsmål af mindre indgribende betydning (som f.eks. tidspunktet for afhentning m.v. i forbindelse med samvær), mens barnet normalt skal være ældre for at kunne udtale sig om spørgsmål af mere vidtrækkende karakter (som f.eks. ophævelse af samvær eller hvem af forældrene der skal have forældremyndigheden).

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, pkt. 6.

Til § 3

Ægteskabsloven

Til nr. 1

Efter ægteskabslovens § 10 kan statsamtet meddele tilladelse til indgåelse af ægteskab, uden at der er sket skifte af fællesboet fra et tidligere ægteskab.

Det foreslås, at denne kompetence overføres til kommunerne, således at den myndighed, der skal prøve om ægteskabsbetingelserne er opfyldt, også kan meddele fritagelse for skifte.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, pkt. 7.

Til nr. 2

Det foreslås, at kommunernes afgørelser om skiftefritagelse, jf. nr. 1 ovenfor, kan påklages til Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet).

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 7.

Til nr. 3

Efter ægteskabslovens § 42 er det en betingelse for, at statsamtet kan meddele separation eller skilsmisse ved bevilling, at parterne er enige om vilkårene for separationen eller skilsmissen, herunder om forældremyndigheden over fælles børn, jf. ægteskabslovens § 46.

Efter den foreslåede ophævelse af § 7 i lov om forældremyndighed og samvær er det ikke længere nødvendigt at tage stilling til spørgsmålet om forældremyndighed ved separation eller skilsmisse, medmindre en af forældrene kræver, at den fælles forældremyndighed ophører.

Som en konsekvens heraf foreslås det, at det ikke længere skal være et vilkår for, at statsamtet kan meddele separation eller skilsmisse ved bevilling, at der er enighed om forældremyndigheden. Det indebærer, at separation eller skilsmisse ved bevilling vil kunne meddeles også i de tilfælde, hvor forældrene er uenige om, hvem der skal have forældremyndigheden, og hvor spørgsmålet derfor skal afgøres af retten.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, pkt. 5.

Til § 4

Straffeloven

Det foreslås, at straffelovens §§ 214 og 255 ophæves. Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 4.

Til § 5

Adoptionsloven

Ved forslaget til børnelov - der bl.a. bygger på et princip om ligestilling mellem gifte og ugifte samlevende forældre og deres børn - foreslås betegnelserne ægtebørn og børn uden for ægteskab afskaffet.

Som følge heraf foreslås det, at ordet »ægtebarn« i adoptionslovens § 16, stk. 1, 1. pkt., ændres til »barn«.

Til § 6-8

Erstatningsansvarsloven, lov om aktiv socialpolitik og lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag

Der er tale om konsekvensændringer i de nævnte love som følge af, at titlen på den gældende børnelov i forslaget til ny børnelov foreslås ændret til »Lov om børns forsørgelse«.

Til § 9

Det foreslås, at den del af loven, der har umiddelbar sammenhæng med børneloven, træder i kraft samtidig med børneloven, dvs. den 1. juli 2001. Det drejer sig om revisionen af retsplejelovens kapitel 42 a, ændringen af § 5 i lov om forældremyndighed og samvær, ophævelsen af straffelovens §§ 214 og 255 og konsekvensændringerne i anden lovgivning.

De nye regler i retsplejeloven skal have virkning for faderskabssager, der behandles efter de nye regler i børneloven, dvs. for børn, der fødes efter den 1. juli 2001. Det gælder dog ikke for sager om genoptagelse efter børnelovsforslagets § 22. Der henvises nærmere til § 36 i forslaget til børnelov.

Faderskabssager, herunder genoptagelsessager, vedrørende børn født før lovens ikrafttræden skal behandles efter de hidtil gældende regler i retsplejelovens kapitel 42 a.

Den foreslåede ikrafttrædelse af retsplejelovsændringen er i overensstemmelse med det anførte.

Det foreslås, at reglerne om fælles forældremyndighed efter separation eller skilsmisse (§ 2, nr. 3, og § 3, nr. 3), om inddragelse af børn under 12 år i sager om forældremyndighed og samvær (§ 2, nr. 4) og om

overførelse til kommunerne af kompetencen til at meddele skiftefritagelse (§ 3, nr. 1 og 2) træder i kraft den 1. oktober 2000.

Til § 10

Bestemmelsen regulerer de foreslåede ændringsers gyldighed for Færøerne og Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende formulering

Gældende formulering

Kapitel 42 a

Faderskabssager

§ 456 a. Reglerne i dette kapitel finder anvendelse på sager om faderskab til børn, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Sager om faderskab til de i § 2, stk. 1, i lov om børns retsstilling omhandlede børn behandles efter lovens almindelige regler, såfremt sagen anlægges af ægtemanden, dog at bestemmelserne i §§ 456 f, 456 g, 2. pkt., 456 h, stk. 4, 456 m, 1. pkt., 456 o, 456 p, 456 q, stk. 1 og 2, og 456 r finder anvendelse. Er påstanden om, at ægtemanden ikke er barnets far, væsentligt bestrykt, finder tillige reglerne i § 456 k, jf. § 456 l, anvendelse.

§ 456 b. Sagen kan anlægges her i riget:

- 1) Såfremt sagsøgte har bopæl eller ophold her, eller hans dødsbo behandles eller har været behandlet her.
- 2) Såfremt moderen eller barnet har bopæl her.

Stk. 2. Reglerne i stk. 1 kan fraviges ved overenskomst med fremmed stat.

§ 456 c. Sagen anlægges ved moderens hjemting.

Stk. 2. Har moderen ikke hjemting her i riget, anlægges sagen ved sagsøgte hjemting.

Stk. 3. Kan intet andet værneting påvises, anlægges sagen ved barnets hjemting eller efter justitsministerens bestemmelse ved en anden ret.

Lovforslaget

§ 1

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 713 af 13. september 1999, foretages følgende ændring:

»Kapitel 42 a

Faderskabssager

§ 456 a. Reglerne i dette kapitel anvendes på sager om faderskab til børn, herunder spørgsmål om genoptagelse af sådanne sager.

- § 456 b.** Sag kan anlægges her i landet, hvis
- 1) moderen eller barnet har bopæl her,
  - 2) en mand, der er part i sagen, har bopæl eller ophold her, eller hans dødsbo behandles eller har været behandlet her, eller
  - 3) faderskabet her i landet er registreret efter børnelovens §§ 1-3, anerkendt efter børnelovens §§ 14 eller 19 eller fastslået ved dom.

Stk. 2. Sag efter anmodning fra en mand, der efter børnelovens § 6 har ret til at få prøvet, om han er barnets far, kan dog kun anlægges her i landet, hvis moderen eller barnet har bopæl her.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 kan fraviges ved overenskomst med fremmed stat.

§ 456 c. Sagen indbringes for den byret, hvor moderen har hjemting.

Stk. 2. Har moderen ikke hjemting her i landet, indbringes sagen for byretten, hvor den mand, der er part i sagen, har hjemting. Er flere mænd ved sagens indbringelse for retten parter i sagen, bestemmer justitsministeren, hvilken af de kompetente byretter sagen skal indbringes for.

Stk. 3. Kan der ikke påvises et værneting efter stk. 1 og 2, bestemmer justitsministeren, hvilken byret sagen skal indbringes for.

Gældende formulering

Stk. 4. Såfremt en af parterne forlader retskredsen, før nogen af parterne har afgivet forklaring, kan sagen henvises til videre behandling ved den ret, der da ville være rette værneting. I øvrigt kan retten med samtykke af præsidenten for vedkommende landsret henvise sagen til behandling ved en anden ret, såfremt dette kan antages at ville forenkle eller fremskynde sagens behandling.

§ 456 d. Sagen anses for anlagt, når retten har modtaget henvendelse om retslig behandling.

§ 456 e. Retten affatter stævning i sagen og drager omsorg for stævningens forkyndelse. Såfremt der under sagens gang træffes bestemmelse om inddragelse af nye personer som sagsøgte, foretager retten ligeledes det i så henseende fornødne. Stævning kan undlades, når den pågældende møder for retten efter tilsigelse fra denne.

Stk. 2. Politiet er på begæring pligtigt at yde retten bistand til sagens oplysning, herunder til fornøden eftersøgning af den opgivne fader.

§ 456 f. Både moderen og barnet er at betragte som parter i sagen.

Stk. 2. Er en part umyndig som følge af mindreårighed, optræder værgeren på partens vegne i sagen. I øvrigt kan parterne optræde på egen hånd uden hensyn til umyndighed. Finder retten det påkrævet, at der for en part beskikkes en særlig værge, jf. reglerne i værgemålslovens §§ 47-49, kan beskikkelsen foretages af retten.

Stk. 3. Er den, der opgives som fader, død, rettes sagen mod den afdøde. Retten skal så vidt muligt underrette skifteretten samt afdødes eventuelle enke og arvinger om søgsmålet.

Lovforslaget

Stk. 4. Forlader en af parterne retskredsen, før nogen af sagens parter har afgivet forklaring, kan sagen henvises til videre behandling ved den byret, der nu er rette værneting. Retten kan i øvrigt med samtykke fra præsidenten for vedkommende landsret henvise sagen til behandling ved en anden byret, hvis dette kan antages at forenkle eller fremskynde sagens behandling.

§ 456 d. En sag anses for indbragt for retten, når retten har modtaget anmodning om det fra statsamtet.

§ 456 e. Sagens parter er

- 1) barnet
- 2) moderen og
- 3) den eller de mænd eller dødsboer, som retten efter børnelovens § 17 er forpligtet til at inddrage.

Stk. 2. Er en part umyndig, optræder værgeren på partens vegne i sagen. Parterne kan i øvrigt optræde på egen hånd uden hensyn til værgemål. Finder retten det påkrævet, at der for en part beskikkes en særlig værge, jf. værgemålslovens §§ 47-49, kan denne beskikkes af retten.

§ 456 f. Meddelelse om sagens indbringelse for retten gives ved rettens foranstaltning til parterne. Inddrages en mand under sagen som part, gives meddelelse ligeledes til ham.

Stk. 2. Er en part død, gives meddelelsen til dødsboet.

§ 456 g. Retten kan beskikke en advokat for en part, hvis den pågældende har behov for det. Beskikkelse skal ske for en inddraget mand, når der er indkaldelse ved bekendtgørelse i Statstidende eller i tilfælde, hvor den opgivne far er død, ikke gives møde af manden eller dødsboet.

Gældende formulering

Stk. 4. Statsamtet kan indtræde i sagen som part til varetagelse af det offentlige interesse.

§ 456 g. Retten kan, når dertil findes særlig anledning, beskikke en advokat for en part. Er der under sagen spørgsmål om, hvorvidt et barn er ægtebarn, skal der altid beskikkes advokat for barnet. Endvidere skal beskikkelse for sagsøgte altid ske, når der efter offentlig indstævning eller i tilfælde, hvor den opgivne fader er død, ikke gives møde af sagsøgte eller dødsboet.

§ 456 h. Retten drager på embeds vegne omsorg for sagens oplysning. Enhver, der efter de i sagen fremkomne oplysninger kan have besvangret moderen, skal af retten inddrages under sagen som sagsøgt.

Stk. 2. Retten træffer selv bestemmelse om afhøring af parter og vidner, om tilvejebringelse af udtalelser fra sagkyndige og af andre bevismidler i sagen. Retten indkalder selv parter og vidner. Afhøring af parter og vidner sker ved dommeren, medmindre denne bestemmer andet.

Stk. 3. I alle tilfælde, hvor ifølge denne lov begæring fra en part er fornøden for foretagelse af et retsskridt, kan dette i sager, der behandles efter reglerne i dette kapitel, iværksættes af retten uden begæring.

Stk. 4. Bestemmelserne i denne lov om virkningerne af en parts udeblivelse eller møde uden at rejse indsigelse gælder ikke i sager efter dette kapitel.

Stk. 5. Indkaldelse af parterne til at overvære afhøring af vidner eller andre parter kan undlades, når retten finder parternes møde uden betydning for sagen. Der skal dog altid gives parterne meddelelse om tid og sted for det retsmøde, i hvilket en sådan afhøring skal foregå. I meddelelsen angives, at vedkommende part ikke behøver at give møde, medmindre han selv ønsker det.

Lovforslaget

§ 456 h. Retten drager omsorg for sagens oplysning.

Stk. 2. Retten træffer selv bestemmelse om afhøring af parter og vidner og om tilvejebringelse af udtalelser fra sagkyndige og andre bevismidler. Retten indkalder selv parter og vidner.

Stk. 3. Politiet yder retten bistand til sagens oplysning, herunder ved eftersøgning af opgivne fadermuligheder.

Stk. 4. Bestemmelserne i denne lov om virkningerne af en parts udeblivelse eller møde uden at rejse indsigelse gælder ikke i sager efter dette kapitel.

Stk. 5. Indkaldelse af parterne til at overvære afhøring af vidner eller andre parter kan undlades, når retten finder parternes møde uden betydning for sagen. Der skal dog altid gives parterne meddelelse om tid og sted for det retsmøde, i hvilket en sådan afhøring skal foregå, jf. dog stk. 6. I meddelelsen angives, at vedkommende part ikke behøver at give møde, medmindre parter selv ønsker det.

Stk. 6. Retten kan undlade at indkalde en part, eller bestemme, at parten skal være udelukket fra at overvære et retsmøde helt eller delvist, såfremt hensynet til en part eller til sagens oplysning undtagelsesvist gør det påkrævet. Inden sagen afgøres, skal den pågældende gøres bekendt med de fremkomne oplysninger.

Stk. 7. Retten træffer bestemmelse om gennemførelse af retsgenetiske undersøgelser, jf. børnelovens § 18. Bestemmelserne i § 178 finder tilsvarende anvendelse.

§ 456 i. Moderen har pligt til at møde i retten og afgive forklaring om, hvem der er eller kan være barnets far, jf. børnelovens § 16. Reglerne i §§ 171, stk. 2, nr. 1, og 177-180 finder tilsvarende anvendelse.

Gældende formulering

§ 456 i. Den, der afhøres som sagsøgt eller som vidne i en faderskabssag, er pligtig at afgive forklaring om, hvorvidt han har haft samleje med moderen inden for avlingstiden.

Stk. 2. Moderen er forpligtet til at afgive forklaring om, hvem der har haft samleje med hende inden for avlingstiden.

Stk. 3. Der kan tillægges en part rejsegodtgørelse efter reglerne i § 188.

§ 456 k. Finder retten det fornødent, at der til sagens oplysning søges fremskaffet blodtypebestemmelser eller foretages andre legemlige undersøgelser af parterne, drager den omsorg for, at dette sker. De pågældende er forpligtet til at fremstille sig til undersøgelse, afgive blodprøver m.v.

§ 456 l. Bestemmelserne i § 178 finder anvendelse med hensyn til parternes pligter efter nærværende kapitel.

§ 456 m. Retten træffer afgørelse i sagen uden hensyn til, hvilke påstande der fra parternes side er nedlagt i sagen. Når sagen er anlagt, kan den alene hæves med rettens samtykke.

§ 456 n. For udgifter foranlediget ved de bestemmelser, retten tager med hensyn til beskikkelse af advokat og med hensyn til sagens oplysning, såsom betaling til parter, vidner og sagkyndige, blodtypeundersøgelser m.v., gælder samme regler som for sagsøgerens udgifter i tilfælde, hvor der er meddelt denne fri proces, jf. kap. 31.

Stk. 2. Retten bør kun, når der er særlig anledning dertil, pålægge en part at betale sagsomkostninger.

§ 456 o. I faderskabssager foregår retsmøderne for lukkede døre. En medarbejder fra kommunen eller amtskommunen kan dog møde i retten med moderen, hvis denne ønsker det.

Lovforslaget

Stk. 2. Den eller de mænd, der er parter i sagen, har pligt til at møde i retten og der afgive forklaring om, hvorvidt de har haft seksuelt forhold til moderen i den periode, hvor hun blev gravid. Reglerne i §§ 171, stk. 2, nr. 1 og 177-180 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Der kan tillægges en part rejsegodtgørelse efter reglerne i § 188.

§ 456 j. Anerkendelser for retten fremlægges til retsbogen.

§ 456 k. Retten træffer afgørelse uden hensyn til parternes påstande og anbringender.

Stk. 2. Kun retten kan træffe bestemmelse om, at en mand ikke længere skal være inddraget som part i sagen.

Stk. 3. Sagen hæves, når

- 1) faderskabet er anerkendt, jf. børnelovens § 19,
- 2) ingen af de mænd, der er parter i sagen, bliver dømt som far,
- 3) barnet er afgået ved døden, jf. dog børnelovens § 7, stk. 2, eller
- 4) ingen fadermuligheder er oplyst eller kan identificeres eller findes.

§ 456 l. For udgifter som følge af rettens beslutninger om beskikkelse af advokat og om sagens oplysning, gælder samme regler som for udgifter i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jf. kapitel 31.

Stk. 2. Retten kan i særlige tilfælde pålægge en part at betale udgifter, som partens forhold har givet anledning til.

§ 456 m. Retsmøderne foregår for lukkede døre. Efter moderens ønske kan en medarbejder fra kommunen eller amtskommunen give møde med hende.

Stk. 2. Ved offentlig gengivelse af domme må der ikke ske offentliggørelse af navn, stilling eller bopæl for nogen af de i dommen nævnte personer eller på anden måde offentliggørelse af de pågældendes identitet. Overtrædelse af forbudet straffes med bøde eller under skærpede omstændigheder med hæfte eller fængsel i indtil 6 måneder.

Gældende formulering

Stk. 2. Ved offentlig gengivelse af domme i faderskabssager må der ikke ske offentliggørelse af navn, stilling eller bopæl for nogen af de i dommen nævnte personer eller på anden måde offentliggørelse af de pågældendes identitet. Overtrædelse straffes med bøde eller under skærpnde omstændigheder med hæfte eller med fængsel indtil 6 måneder.

Stk. 3. Ved forkyndelse af stævninger og domme i faderskabssager i henhold til § 159 optages moderens og barnets navn kun i bekendtgørelsen i Statstidende, såfremt retten i særlige tilfælde træffer bestemmelse herom.

§ 456 p. Når sagen er sluttet, sender retten snarest muligt meddelelse herom til statsamtet ledsaget af en udskrift af dommen eller indgået forlig og det retsbogen tilførte samt sagens dokumenter. Det påhviler retten at drage omsorg for dommens forkyndelse.

§ 456 q. Reglerne i nærværende kapitel finder med de fornødne lempelser anvendelse under anke.

Stk. 2. Statsamtet kan uden at være indtrådt i sagen i 1. instans på det offentliges vegne påanke dommen såvel som indtræde i sagen for den overordnede ret.

Stk. 3. Under anken kan retten uanset ankefristerne inddrage enhver, der for byretten har været part i sagen. Opstår der spørgsmål om inddragelse af andre personer, jf. § 456 h, stk. 1, kan sagen hjemvises til fornyet behandling ved byretten.

§ 456 r. En sag, der er afsluttet ved anerkendelse for statsamtet, forlig i retten eller upåankelig dom, kan på begæring af en af parterne genoptages, når andrageren godtgør senere at være kommet til kundskab om omstændigheder, der kan antages at ville give sagen et andet udfald, eller der i øvrigt foreligger særlig anledning til at antage, at sagen efter en genoptagelse vil få et andet udfald.

Stk. 2. En sag, hvori forkyndelse af stævning er sket ved indrykkelse i Statstidende, kan af sagsøgte, der ikke har givet møde, kræves genoptaget.

Lovforslaget

Stk. 3. Ved forkyndelse af meddelelse om sagens anlæg og tilsigelser i henhold til § 159 samt af domme optages moderens og barnets navn kun i bekendtgørelsen i Statstidende, såfremt retten i særlige tilfælde træffer bestemmelse herom.

Stk. 4. Er barnet bortadopteret, og kender forældrene ikke den, der har adopteret barnet, må adoptanternes, parternes og vidners navne ikke optages i udskrifter af retsbogen eller rettens afgørelser.

§ 456 n. Når faderskabet er fastslået eller sagen hævet, sender retten snarest muligt meddelelse om det til statsamtet. Meddelelsen skal være ledsaget af kopi af den til retsbogen fremlagte anerkendelse eller en udskrift af dommen, en udskrift af retsbogen og kopi af de i sagen fremlagte personlige attester.

Stk. 2. Retten sørger for dommens forkyndelse.

§ 456 o. Anke sker ved meddelelse til byretten. Meddelelse kan ske mundtligt til retsbogen. Retten sender meddelelsen eller i de i 2. pkt. nævnte tilfælde en udskrift af retsbogen og sagens akter til landsretten.

Stk. 2. Reglerne i dette kapitel finder med de fornødne lempelser anvendelse under anke.

Stk. 3. Uanset ankefrister kan landsretten under anke inddrage enhver, der for byretten har været inddraget som part. Opstår der spørgsmål om inddragelse af andre mænd, kan sagen hjemvises til fornyet behandling ved byretten.

*Gældende formulering**Lovforslaget*

Stk. 3. Begæring om genoptagelse må fremsættes for retten senest 3 år efter barnets fødsel. Det gælder dog ikke en begæring, som fremsættes af barnet, efter at det er fyldt 18 år. Begæringen rettes til den ret, der senest har behandlet sagen, eller, hvis sagen ikke tidligere har været behandlet af retten, til den ret, der er nævnt i § 456 c.

Stk. 4. Genoptagelse efter udløbet af den i stk. 3 nævnte frist kan tillades af landsretten, når der anføres ganske særlige grunde for, at kravet om ny prøvelse ikke er rejst tidligere, og omstændighederne i øvrigt i høj grad taler for genoptagelse, og det endvidere må antages, at fornyet behandling af sagen ikke vil medføre væsentlige ulemper for barnet. Er sagen senest behandlet ved Højesteret, meddeles tilladelse til genoptagelse af denne ret. Under de i 1. pkt. angivne betingelser kan landsretten endvidere tillade anke af en ellers upåankelig byretsdom. Landsrettens afgørelse i henhold til foranstående bestemmelser kan påkæres til Højesteret i overensstemmelse med reglerne i kap. 37. Ved afgørelse af kæremålet kan Højesteret i stedet for genoptagelse tillade anke af en eller upåankelig dom.

Stk. 5. Den ret, over for hvilken der fremsættes begæring om genoptagelse eller anketilladelse, træffer bestemmelse om, hvorvidt de angivne oplysningers rigtighed skal søges fastslået ved afhøring i et retsmøde eller ved politiets bistand.

Stk. 6. Hvis sagen senest er behandlet ved landsret eller Højesteret, kan det ved genoptagelsen bestemmes, at sagens fortsatte behandling og nye afgørelse finder sted ved byret.

Stk. 7. Ved genoptagelse og tilladelse til anke efter nærværende paragraf finder bestemmelserne i § 399, stk. 4, tilsvarende anvendelse. Ved sagens afgørelse kan der træffes bestemmelse om tilbagebetaling af bidrag, som er erlagt eller inddrevet i henhold til den tidligere afgørelse.

*Gældende formulering**Lovforslaget***§ 2**

I lov nr. 387 af 14. juni 1995 om forældremyndighed og samvær, som ændret ved lov nr. 416 af 10. juni 1997, foretages følgende ændringer:

§ 4. Er forældrene gift med hinanden ved barnets fødsel, eller indgår de senere ægteskab, har de fælles forældremyndighed. Er forældrene separeret ved barnets fødsel, har moderen dog forældremyndigheden alene, medmindre samlivet mellem forældrene genoptages eller forældrene har indgået aftale om fælles forældremyndighed efter § 6.

§ 5. Er forældrene ikke gift med hinanden, har moderen forældremyndigheden alene, medmindre forældrene har indgået aftale om fælles forældremyndighed efter § 6.

§ 7. Ved separation eller skilsmisse skal der tages stilling til forældremyndigheden, medmindre der tidligere er truffet aftale eller afgørelse herom.

Stk. 2. Forældrene kan aftale, at de fortsat skal have fælles forældremyndighed. Aftalen er kun gyldig, når den er anmeldt til statsamtet. Er separations- eller skilsmissesagen indbragt for retten, kan anmeldelse ske hertil.

Stk. 3. Skal den fælles forældremyndighed ophøre, gælder § 9.

§ 29. Er et barn fyldt 12 år, skal der, før der træffes afgørelse i en sag om forældremyndighed eller samvær, finde en samtale sted med barnet herom. Samtalen kan dog undlades, hvis det må antages at være til skade for barnet eller uden nogen betydning for sagen.

1. I § 4 indsættes efter »samlivet mellem ægtefællerne genoptages eller forældrene har«: »afgivet erklæring som nævnt i § 5, stk. 1, eller«.

2. § 5 affattes således:

»§ 5. Forældre, der ikke er gift med hinanden, har fælles forældremyndighed, hvis de efter børnelovens § 2, stk. 1, § 14, stk. 1 eller 3, eller § 19, jf. § 14, stk. 1 eller 3, har afgivet erklæring om, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Stk. 2. Afgives der ikke erklæring som nævnt i stk. 1, har moderen forældremyndigheden alene, medmindre forældrene har indgået aftale om fælles forældremyndighed efter § 6.«.

3. § 7 ophæves.

4. I § 29 indsættes som stk. 2:

Gældende formulering

§ 10. Den, som har været gift eller har været part i et registreret partnerskab, må ikke indgå nyt ægteskab, før offentligt skifte eller dødsbo-behandling ved bobestyrer er påbegyndt, eller privat skifte er afsluttet. Dette gælder dog ikke, hvis der ikke var noget formuefællesskab mellem ægtefællerne eller fritagelse for skifte særligt er hjemlet. Endvidere kan Justitsministeren tillade, at bestemmelsen i 1. pkt. fraviges, såfremt særlige grunde taler derfor.

§ 42. Separation og skilsmisse gives ved dom eller bevilling.

Stk. 2. Bevilling kan kun meddeles, såfremt ægtefællerne er enige om at ønske separation eller skilsmisse ved bevilling og enige om de i §§ 46, 49 og 54-56 nævnte vilkår, jf. dog § 45. Spørgsmål om størrelsen af underholdsbidrag kan ægtefællerne henskyde til statsamtets afgørelse.

Stk. 3. Findes det betænkeligt at meddele bevilling, skal bevilling nægtes.

Lovforslaget

»Stk. 2. Er barnet under 12 år, skal der finde en samtale sted som nævnt i stk. 1, hvis barnets modenhed og sagens omstændigheder tilsiger det.«

§ 3

I lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 147 af 9. marts 1999, foretages følgende ændringer:

1. § 10, 3. pkt., affattes således:

»Endvidere kan den myndighed, som efter § 13 skal prøve ægteskabsbetingelserne, tillade, at 1. pkt. fraviges.«

2. I § 10 indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Afgørelser efter stk. 1, 3. pkt., kan påklages til justitsministeren.«

3. I § 42, stk. 2, 1. pkt., udgår: »46,«.

§ 4

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 648 af 12. august 1997, som ændret senest ved § 8 i lov nr. 365 af 2. juni 1999, foretages følgende ændring:

Bilag til f. t. l. vedr. retsplejeloven og forskellige andre love

Gældende formulering

§ 214. Den, som ved urigtig eller ufuldstændig anmeldelse til den myndighed, der modtager fødselsanmeldelser, forvansker beviset for en persons familiestilling, straffes med hæfte eller under formildende omstændigheder med bøde.

Stk. 2. Straffen kan bortfalde, når et af en gift kvinde udenfor ægteskab født barn med ægtefællens samtykke opgives som ægtebarn.

§ 255. Med bøde, hæfte eller med fængsel indtil 1 år straffes den mand, som modvillig unddrager sig fra at yde en af ham uden for ægteskab besvangret kvinde den til hendes nedkomst fornødne hjælp, hvis hun derved kommer i nød.

Stk. 2. Undlader nogen, der er vidende om, at en til hans husstand hørende kvindes nedkomst er nær forestående, at yde hende den i denne anledning fornødne bistand, straffes han med bøde eller hæfte indtil 3 måneder.

§ 16. Ved adoption indtræder samme retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn som mellem forældre og deres ægtebarn, og barnet og dets livsarvinger arver og arves af adoptanten og dennes slægt, som om adoptivbarnet var adoptantens eget barn. Samtidig bortfalder retsforholdet mellem adoptivbarnet og dets virkelige slægt.

Stk. 2-3. ...

Lovforslaget

1. § 214 og § 255 ophæves.

§ 5

I adoptionsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1040 af 16. december 1999, foretages følgende ændring:

1. I § 16, *stk. 1, 1. pkt.*, ændres »ægtebarn, og barnet« til: »barn, og adoptivbarnet«.

§ 6

I erstatningsansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 599 af 8. september 1986, som ændret senest ved § 3 i lov nr. 349 af 23. maj 1997, foretages følgende ændring:

Gældende formulering

§ 14. Erstatning for tab af forsørger til efterlevende børn fastsættes til et beløb, der svarer til summen af de bidrag til barnets underhold, som afdøde på skadestidspunktet kunne være pålagt efter lov om børns retsstilling, hvis afdøde havde været bidragspligtig. Var afdøde eneforsørger, forhøjes erstatningen med 100 %.

§ 97. Er der efter lovgivningen om retsforholdet mellem ægtefæller eller om børns retsstilling pålagt en person at betale underholdsbidrag m.v. til en anden person, der modtager hjælp til forsørgelse, indtræder det offentlige for det beløb, der svarer til hjælpen, i kravet mod den bidragskyldige, uanset om forsørgelsesansvaret efter reglerne i § 2 er ophørt.

Stk. 2. ...

§ 5. ...

Stk. 2. Retten til at modtage særligt børnetilskud for pensionister er betinget af, at der ikke efter lov om børns retsstilling er fastsat eller kan fastsættes bidrag. ....

§ 10. ... Særligt børnetilskud, der skal ydes et barn efter en bidragspligtigs død, udbetales dog først fra udløbet af den periode, for hvilken der senest er udbetalt bidrag efter lov om børns retsstilling.

Lovforslaget

1. I § 14, 1. pkt., ændres »lov om børns retsstilling« til: »lov om børns forsørgelse«.

§ 7

I lov om aktiv socialpolitik, jf. lovbekendtgørelse nr. 707 af 29. september 1998, som ændret senest ved § 15, stk. 2, i lov nr. 353 af 2. juni 1999, foretages følgende ændring:

1. I § 97, stk. 1, ændres »lov om børns retsstilling« til: »lov om børns forsørgelse«.

§ 8

I lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag, jf. lovbekendtgørelse nr. 707 af 25. august 1995, som ændret senest ved § 1 i lov nr. 966 af 20. december 1999, foretages følgende ændring:

1. I § 5, stk. 2, 1. pkt., § 10, 2. pkt., § 11, stk. 1, § 14, § 15, stk. 1 og 2, og § 19, 1. pkt., ændres »lov om børns retsstilling« til: »lov om børns forsørgelse«.

*Gældende formulering**Lovforslaget*

§ 11. Et bidrag til et barns underhold, der er fastsat efter lov om børns retsstilling, kan, når det ikke betales på forfaldsdagen, udbetales af det offentlige til den person, der er berettiget til at kræve bidraget fastsat efter § 18, stk. 2, i lov om børns retsstilling.

Stk. 2-3. ...

§ 14. Bidrag kan kræves udbetalt forskudsvis med det beløb, der er fastsat efter lov om børns retsstilling, dog højst med normalbidraget. ...

§ 15. Særlige bidrag, som efter lov om børns retsstilling er pålagt til udgifterne ved fødslen og moderens underhold før og efter fødslen, kan, når betingelserne i § 12 er opfyldt, udbetales forskudsvis af det offentlige med indtil 483 kr. ved fødslen og 841 kr. pr. måned til moderens underhold før og efter fødslen.

Stk. 2. Særlige bidrag, som efter lov om børns retsstilling er pålagt i anledning af et barns dåb, konfirmation, sygdom eller begravelse eller i anden særlig anledning, kan, når betingelserne i § 12 er opfyldt, udbetales forskudsvis af det offentlige inden for den grænse, som statsamtet fastsætter.

§ 19. Det offentlige skal søge hele det beløb, der ved resolutionen efter lov om børns retsstilling skal betales, inddrevet hos den bidragsskyldige. ...

Til lovforslag nr. L 197 og L 198. Skriftlig fremsættelse (9. februar 2000)

Justitsministeren (Frank Jensen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til børnelov.
(Lovforslag nr. L 197).

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. (Ændringer som følge af børneloven m.v.).

(Lovforslag nr. L 198).

Lovforslagene, der forventes genfremsat i næste folketingsssamling, har navnlig til formål at gennemføre en fuldstændig revision af reglerne om faderskab m.v. Med lovforslagene bliver bl.a. bestemmelserne om, hvordan faderskab fastslås, gjort mere tidssvarende, og sagsgangen ved statsamterne og domstolene moderniseres og forenkles.

Lovforslagene bygger på betænkning nr. 1350/1997 om børns retsstilling. Betænkningen, der er afgivet af Justitsministeriets Børnelovsudvalg, har som grundlæggende principper bl.a., at gifte og ugifte forældre skal ligestilles ved fastslåelse af faderskab, at ethvert barn så vidt muligt både skal have en far og en mor, at behandlingen af faderskabsager skal være mere smidig, uformel og borgervenlig, og at faderskabsreglerne skal indrettes efter de nye retsgenetiske muligheder.

Det nævnte princip om ligestilling mellem gifte og ugifte forældre skal bl.a. ses på baggrund af, at omkring halvdelen af alle børn i dag fødes i papirløse samlivsforhold. I den forbindelse afskaffes i lovforslagene de forældede udtryk "ægtebørn" og "børn uden for ægteskab".

De nye regler om faderskab m.v. kan i øvrigt sammenfattes således:

Den gældende pater est-regel om registrering af ægtemænds faderskab i forbindelse med fødslen forenkles og moderniseres.

Der åbnes mulighed for, at ugifte par i forbindelse med fødslen kan få mandens faderskab registreret, uden at der rejses faderskabsag. Det kan ske, hvis parterne erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet ("omsorgs- og ansvarserklæring").

Registreres faderskabet på grundlag af en omsorgs- og ansvarserklæring, får forældrene automatisk fælles forældremyndighed. Der vil således ikke længere skulle indgås særlig aftale herom. Denne ordning betyder bl.a. en lettelse for de mange ugifte forældre, som i dag indgår aftale om fælles forældremyndighed.

Kan faderskabet ikke registreres i forbindelse med fødslen, skal sagen først søges løst i statsamtet. Som noget nyt får statsamterne adgang til - med parternes samtykke - at foranstalte retsgenetiske undersøgelser. Dette må antages at indebære, at langt de fleste faderskabsager vil kunne afsluttes under den mere smidige og uformelle procedure i statsamtet i stedet for, at sagen skal indbringes for retten.

Samtidig er det helt centralt, at statsamterne kun behandler sager, som det ikke giver anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder at behandle og afslutte uden for retssystemet. Den foreslåede ordning indebærer derfor bl.a., at statsamtet skal indbringe sagen for retten, hvis en af parterne beder om det, eller hvis sagen af anden grund ikke er så enkel, at den bør behandles i statsamtet.

Statsamtet kan som hidtil ikke træffe afgørelse i sagerne, men kun modtage frivillig anerkendelse af faderskabet. Egentlige afgørelser om, hvem der er far til et barn, kan fortsat kun træffes af domstolene.

For at et barn så vidt muligt kan få både en far og en mor, skærpes moderens pligt til at oplyse, hvem der er eller kan være barnets far. Sanktionerne ved manglende overholdelse af oplys-

ningspligten skærpes derimod ikke. Tværtimod vil det ikke som i dag være strafbart for moderen at nægte at give oplysninger til statsamtet. Statsamtet skal i stedet ved rådgivning og vejledning m.v. søge at motivere moderen til frivilligt at give oplysningerne.

Indbringes sagen for retten, kan retten anvende de samme vidnesanktionsmidler over for bl.a. moderen som i dag. Disse forudsættes som hidtil anvendt lempeligt.

Det foreslås endvidere, at en mand, der i den periode, hvor moderen er blevet gravid, har haft seksuelt forhold til hende, skal have ret til at få prøvet, om han er barnets far. Den foreslåede regel - der næppe kan forventes at få større praktisk betydning - skal ses på baggrund af gældende ret, som indebærer, at en ugift far kun kan få fastslået sit faderskab, hvis moderen over for statsamtet oplyser ham som faderskabsmulighed. Det gælder i princippet, selv om parterne f.eks. har levet sammen i en længere periode og måske sammen har planlagt barnet.

Moderen beskyttes bl.a. ved, at sagen indbringes for retten, hvis hun bestrider, at der har været et seksuelt forhold. I så fald vil den pågældende mand kun kunne få prøvet sit faderskab, hvis retten efter en samlet bevisvurdering kan lægge til grund, at der har været et seksuelt forhold. En lignende ordning har været gældende i Norge siden 1997.

Bl.a. som følge af den foreslåede skærpelse af moderens oplysningspligt foreslås det, at statsamtene og domstolene kan afskære en mand fra at få sit faderskab fastslået, hvis barnet er blevet til ved et strafbart forhold, og afgørende hensyn til barnet taler imod, at faderskabet fastslås. Bestemmelsen kan anvendes i tilfælde af incest eller voldtægt m.v.

Der indføres endvidere udtrykkelige regler om, hvem der skal anses som mor og far til et

barn, der er blevet til ved kunstig befrugtning, ligesom det udtrykkeligt fastslås, at aftaler om surrogatmoderskab er ugyldige. Reglerne svarer til, hvad der allerede i dag anses for gældende ret.

Endelig forenkles og moderniseres retsplejelovens regler om domstolenes behandling af faderskabsager.

Lovforslagene indebærer også enkelte ændringer, som ikke umiddelbart har sammenhæng med faderskabsreglerne:

Det foreslås, at gifte forældre fortsætter med at have fælles forældremyndighed efter separation eller skilsmisse, medmindre en af dem kræver, at den fælles forældremyndighed ophører.

Det fastsættes endvidere udtrykkeligt, at der i sager om forældremyndighed og samvær efter omstændighederne skal finde en samtale sted også med børn under 12 år.

Endelig foreslås det, at kompetencen til at meddele de såkaldte skiftefritagelser overføres fra statsamtene til kommunerne. Forslaget bygges på Opgavekommissionens betænkning nr. 1366/1998 om fordelingen af opgaver i den offentlige sektor.

Lovforslagene regulerer centrale og følelsesprægede familieretlige spørgsmål. Efter regeringens opfattelse er forslagene udtryk for en rigtig og afbalanceret afvejning af de mange og ofte meget komplicerede hensyn, som gør sig gældende i disse spørgsmål. Det er samtidig helt naturligt, at andre vil vægte hensynene anderledes.

Regeringen ser frem til en åben, indgående og grundig debat om lovforslagene.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslagene og de ledsagende bemærkninger, skal jeg hermed anbefale forslagene til Det Høje Tings velvillige behandling.